

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGY. NEMZ. MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1905. ÉV III. NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványok osztályának* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2926 db, ajándék útján 311 db, vétel útján 216 db, áthelyezés útján 7 db, összesen 3460 db nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czimén beérkezett: gyászjelentés 1611 db, zárszámadás és üzleti jelentés 485 db, egyházi körlevél 49 db, perirat 11 db, hivatalos irat 139 db, műsor 516 db, alapszabály 204 db, szinlap 2916 db, falragasz 1231 db, vegyes 751 db, összesen 7913 db aprónyomtatvány.

Vételre fordítottatott 1390.38 korona és 48 márka.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a könyvtár anyagát: Áldásy Antal, Basset René Alger, Beck Ignác, M. kir. Belügyminiszterium (2 db), Brust Béla, Budapesti kir. Orvosegyesület, Debreczen város tanácsa, De Coubertin Pierre Auxerre, Diószegi Győző, Dunamelléki ref. egyházkerület, Fejes Áron Nagyenyed, Feldmann Gyula (6 db), Goldziher Károly, Herman Ottó, Hutyra Ferencz (31 db), Institute of arts and sciences Brooklyn, Kais. Akademie der Wissenschaften Wien (2 db), Képviselőházi iroda (40 db), Kereskedelmi és iparkamara, M. kir. Kereskedelemügyi miniszterium, Kir. jogakademia igazgatósága Pozsony (3 db), Kongl. utrikes-departement Stockholm (4 db), Krok F. Kopenhaga, Kvassay István, Magyar Herald. és Genealogiai Társaság, M. kir. közp. statisztikai hivatal, M. kir. orsz. meteorologiai s földmérési intézet (2 db), M. kir. posta és távirtda igazgatóság, M. ornithologiai központ, M. Tud Akadémia (8 db), Morandi Luigi Roma, Piepers M. C. (2 db), Portugalia szerkesztősége Porto, Rendőrfőkapitányság, Rósa Imre, Sepsi-Szent-György város tanácsa, Smithsonian Institution Washington (31 db), Statist. Central-Commission Wien (4 db), Szalay Imre (2 db), Tóth József Szombathely, Turul szerkesztősége,

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium (174 db), Varjú Elemér, Városey Gyula Székesfejérvár (2 db), Verseczi városi Múzeum, Vutkovich Sándor Pozsony.

A könyvtár helyiségeiben 1920 egyén 4492 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 498 egyén 809 kötetet használt.

A lefolyt negyedévben 813 munka osztályoztatott, melyekről összesen 1001 czédula készült.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe ezen idő alatt 539 csomag érkezett be; ugyaninnen 658 levél expediatatott, amiből 146 reklamálás volt. Az 1897. XLI. t.-czikk intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárás megindítása nem kérétt.

E negyedévben — július 1-étől augusztus 31-éig — hajtattott végre a nyomtatványi osztály anyagának revideálása is, akként, hogy a szakokban elhelyezett összes munkák külön-külön összevettettek az egyes szakkatalógusok adataival. A hiányzóknak mutatózó munkák után való további kutatás, az egyes számbeli adatok egybevetése, részletes feldolgozása azonban még mindig folyamatban lévén, a revízió végleges eredményét még csak ezután lehet megállapítani.

II.

A *kézirattár* vétel útján 16 kézirrattal, 18 irodalmi levéllel és 6 irodalmi analektával gyarapodott.

Vételre összesen 267 korona fordítottott. Szerzeményeink közül kiemelendők Arnold György zenei kéziratai, Maróthy Mátyás török grammatikája, Báró Kempfer Ignác műve a temesi bánóság szervezetről, Szokolay Dániel Somogy-vármegye 1710—1806-iki statutumait tartalmazó gyűjteménye, egy 1773-iki varasdi latin diarium, továbbá Kisfaludy Sándor, Vadnai Károly és E. Kovács Gyula levelei.

A negyedévi szerzemények feldolgozásán kívül czeduláztatott az irodalmi analekták gyűjteménye, megkezdetett Pulszky Ferencz levelezésének rendezése s a nyári szünet folyamán revideáltatott az egész kézirrattár.

Az évnegyed folyamán 5. esetben kikölcsönöztetett 8 kézirat, 40 kutató pedig használt 149 kéziratot és 267 irodalmi levelet.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása, *a)* Köteles példányokból; kimutatással csomagokban 289 évf. 12,117 szám; számonként 6,175 szám. *b)* Áthelyezés útján 3 évf. 11 szám. *c)* Vásárlás útján Breier Mirkótól (80 kor.) 7 évf. 1350 szám. Összesen 299 évf. 19,653 szám.

Az évnegyed folyamán a könyvtárban 414 olvasó 1147 kötetet, házon kívül 22 egyén, 41 kötetet, összesen 436 egyén 1188 kötetet használt.

Czéduláztatott 6 hirlap és 90 évfolyam, átnézetett 299 hirlap, 13,478 szám. Kötés alá adatott 241 darab hirlap; a könyvkötőtől visszaérkezett 632 kötet hirlap; ezért fizettetett 2,109·72 kor.

Ama köteles példányok, melyek nyomdai kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a gyarapodási könyvbe irattak és a nyilván tartó lapokra vezettettek; a számonként beérkezett hirlapok pedig hetenként számbavéve, betürendjük szerint elhelyeztettek. A csomagküldeményekben hiányzó hirlapszámok azonnal feljegyeztetvén, reklamáltattak.

IV.

A *levéltári osztály* a lefolyt évnegyedben ajándék utján 17, vétel utján 65, köteles példányokból 1960, más osztályból való áttétel utján 135 darabbal és örök letétemény utján 1223 darabbal, összesen 3400 darabbal gyarapodott.

Vételre fordított 457 kor. és 20·50 márka.

Ajándékaikkal: Fejérpataky László egy. tanár, a könyvtár igazgatója, Gohl Ödön nemz. múz. ör, Hajnal Ignác Torzsáról, Laendler Pál, Richter Ferencz és Varjú Elemér nemz. múzeumi segédör; letéteményeikkel Antos Károly nyug. táblai bíró, Luka László főhadnagy és Szmracsányi Miklós nyug. min. tanácsos gyarapították a levéltár anyagát.

A törzsanyag-gyarapodásból 5 db esik a középkori oklevelek, 52 db az újabbkori iratok, 24 db az 1848/49-es gyűjtemény, 2 db a címeres levelek, 3 db a czéh iratok, 2080 db a gyászjelentések és 11 db a hasonmások csoportjára. A letéteményezett iratok közül 1 db az Antos, 222 db a Luka családok és 1000 db a Berzeviczy család kihalt bárói ága levéltárának kiegészítéseül szolgál.

A gyarapodásból említésre méltók Nagy Sándor József 19 levele 1849-ből és Klauzál Gábor 4 levele az 1858., 1861. és 1862. évekből, továbbá Erkel Ferencz kitüntetési oklevelei, összesen 14 db melyek a nagy zeneköltő kéziratgyűjteményével együtt a múlt év folyamán vétel utján jutottak a Magy. Nemz. Múzeum birtokába.

Nemesi irataink csoportja Varju Péter 1645. december 10-ikén III. Ferdinándtól kapott címeres levele fényképmásolatával és egy ismeretlen XVIII. századi címeres levélből kivágott czimerképpel gyarapodott.

A lefolyt évnegyedben 44 kutató 12,702 db iratot és 9 pecsétlenyomatot használt; külső használatra kikölesönöztetett 5 térítvényre 824 db irat.

A törzsanyag új szaporulatának feldolgozásán kívül tovább folytattatott a Zerdahelyi család vétel útján megszerzett iratainak rendezése; a könyvtári osztálytól átvett gyászjelentések lajstromozása és a Kossuth iratokról készült lajstrom revideálása.

Ezenkívül megkezdjük a fényképgyűjtemény rendezését. A családi levéltárak közül a Berzeviczy család bárói ágának levéltára teljesen rendeztetett, a levéltár 1 db eredeti középkori oklevelet 26 db XVI., 326 db XVII., 2003 db XVIII., 2406 db XIX. századi iratot, 28 genealogiai táblát, 13 db rajzot és 55 db levéltári lajstromot foglal magában. Rendeztetett továbbá a Luka család levéltárához kiegészítésül érkezett újabb küldemény, melynek állaga 5 db középkori oklevél másolata, 7 db XVII., 141 db XVIII., 54 db XIX. századi irat, 16 db genealogiai feljegyzés és 2 db levéltári lajstrom, összesen 222 darab. Folyamatban van végül a Kende, Kruplanicz és Zathureczky családok levéltárainak rendezése.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA AZ 1904-IK ÉVBEN.

Dr. *Erdélyi* Pál igazgatónak az Erdélyi Múzeum-Egylet 1905. évi közgyűlése elé terjesztett könyvtári jelentéséből közöljük a következőket:

Tisztelt közgyűlés! Az 1904-ik évi jelentés végén álló kimutatások közül különösen kettőre hívom föl a t. közgyűlés figyelmét. Az egyikben az elmúlt év jövedelmeinek fölhasználásáról számolok be, a másikban az évi gyarapodásról. Emez különösen érdekes abból a szempontból, hogy a könyvtári élet milyen szervezetté fejlődött néhány év alatt; a másik meg azért, mert igazolja azt a régi panaszomat, hogy a könyvtár működésének mai keretében a rendelkezésre álló anyagi eszközök igazán csekélyek.

Ha eddig arról panaszkodtam, hogy nem bírunk lépést tartani a felmerülő tudományos igények kielégítésének szükségével, ma már arról is panaszkodnom kell, hogy nem bírjuk kielégíteni a mindennapi életnek elemi szükségleteit. Csak egy pontra utalok, a könyvköttetés összegére. Ez a legnagyobb tétel kimutatásomban, két és félszer haladja meg a beszerzések összegét; a többi czim alatt föl-sorolt tételek jóval alatta maradnak. A könyvtár kötési szükségleteit két körülmény magyarázza. Az egyik, hogy évek hosszú során rendszeres köttetés nem volt, mert a közmondásos szegénység miatt a csekély javadalom a tárgyi beszerzésekre fordított, talán mert nem is volt meg a könyvköttetés s az anyag konzerválása iránt szükséges érzék. A másik, hogy az évről-évre rohamosan gyarapodó anyag újabb és újabb szükségleteket halmozott föl. Bárhogyan történt is, előttem itt van a fenyegető jelenség, hogy a könyvtár használhatósága és a kilátásba helyezett költözködés kárai elkerülésére, a régi fogyatkozás pótlására minden lehetőet elkövessek. Megpróbáltam, hogy az állam segítségét kérjem e célra; sajnos, a legjobb akarat mellett is, melyet e kéresemmel szemben úgy az Egyetem, mint a Minisztérium részéről